

Krzysztof Winkler: Wielka Brytania wobec wojny na Ukrainie

Wielka Brytania aktywnie uczestnicząc w pomocy Ukrainie zyskała nową pozycję. Wojna sprzyja też przyspieszonemu rozwiązaniu kwestii spornych między Londynem a Brukselą, czego wyrazem jest zapowiadane porozumienie dotyczące zasad handlu z Irlandią Północną. Wzrost znaczenia sił zbrojnych i zdolności w obszarze wywiadu i rozpoznania uwidoczniły atuty, jakie Wielka Brytania posiada w tych obszarach. W związku z tym jej rola jako państwa wzmacniającego bezpieczeństwo Europy znacznie wzrosła – pisze Krzysztof Winkler w „Teologii Politycznej Co Tydzień”: „Pierwszy rok wojny”.

Inwazja rosyjska z lutego 2022 r. stanowiła duże zaskoczenie dla wielu obserwatorów polityki na świecie, mimo że Stany Zjednoczone i Wielka Brytania od jesieni 2021 r. ostrzegały przed tym scenariuszem. Brytyjczycy obok Amerykanów i Kanadyjczyków byli jednym z niewielu zachodnich państw, które udzielały Ukrainie pomocy jeszcze przed obecną fazą konfliktu z Rosją.

Historia kontaktów rosyjsko-brytyjskich jest naznaczona kolejnymi konfliktami między tymi państwami. Rywalizacja przybierała postać wojny jak w latach 1853-1856 na Krymie, czy szerszej rywalizacji polityczno-wojskowej, jak w czasie „Wielkiej Gry” o panowanie nad Azją Środkową w XIX w. Wywiady obu państw intensywnie rywalizują

ze sobą od tego czasu. Po zakończeniu zimnej wojny kontakty gospodarcze rosyjsko-brytyjskie uległy zintensyfikowaniu, głównie za sprawą inwestycji oligarchów rosyjskich w nieruchomości i sport na terenie Wielkiej Brytanii. Londyńskie City stało się jednym z ulubionych miejsc inwestowania kapitału zamożnych Rosjan. Stan ten trwał nawet po 2014 r., gdy Rosją zajęła Krym oraz część Donbasu. Wówczas Zachód zareagował, wprowadzając ograniczone sankcje. Powiązania gospodarcze Moskwy z UE, a zwłaszcza z Wielką Brytanią spowodowały ograniczenie ich zakresu. W obszarze finansów ograniczono dostęp największych rosyjskich banków państwowych do europejskiego rynku finansowego, zakazano eksportu maszyn i urządzeń dla przemysłu naftowego, dostaw broni i sprzętu wojskowego i niektórych technologii podwójnego zastosowania. Sankcje przewidywały wiele wyjątków, co dodatkowo osłabiało ich skuteczność.

Przeczytaj również: Krzysztof Winkler – artykuły i analizy geopolityczne

Od 2015 r. Wielka Brytania realizowała operację Orbital. Jej celem było szkolenie żołnierzy ukraińskich w zakresie kluczowych zdolności bojowych piechoty. Do końca 2020 r. w ramach operacji przeszkolono 20 tys. ukraińskich żołnierzy. Podobne działania prowadziły Stany Zjednoczone, Kanada czy Szwecja. Rozpoczęły się także dostawy sprzętu wojskowego i niektórych rodzajów uzbrojenia, głównie strzeleckiego i ręcznych wyrzutni przeciwpancernych. Dostawy tych zestawów oraz wyposażenia indywidualnego zostały znacznie zwiększone tuż przed samą inwazją. Wpłynęło to na zwiększenie zdolności sił ukraińskich do odpierania ataku Rosjan w najbardziej krytycznej, pierwszej fazie wojny. Amerykanie zaczęli też ujawniać plany rosyjskiej inwazji, w czym Brytyjczycy ich wspierali.

Kwestią do rozwiązania pozostały liczne rosyjskie inwestycje w Wielkiej Brytanii. Mimo sankcji nałożonych w 2014 r. większość rosyjskich oligarchów nadal mogła swobodnie inwestować środki w nieruchomości w City bez specjalnych przeszkód. Jedynie niewielka grupa została objęta ograniczeniami w związku ze ścisłą współpracą z Prezydentem Putinem. Dopiero po rozpoczęciu obecnej fazy wojny restrykcje objęły większość rosyjskich inwestorów w Londynie. Wprowadzono też prawo pozwalające na weryfikację pochodzenia pieniędzy inwestowanych w Wielkiej Brytanii w celu zamknięcia dróg wejścia dla kapitału rosyjskiego. Dopiero wówczas okazało się jak wiele nieruchomości zostało zakupionych przez Rosjan, oraz ilu brytyjskich polityków, włącznie z ówczesnym premierem Borisem Johnsonem i liderem opozycji sir Keirem Starmerem miało kontakty z ludźmi powiązаныmi z Putinem. Brytyjczycy zamknęli możliwość korzystania przez najważniejsze rosyjskie banki z ich systemu finansowego, zakazali udzielania pożyczek firmom z Rosji, a dodatkowo wprowadzili ograniczenia w wysokości depozytów, jakie Rosjanie mogą posiadać w brytyjskich bankach. Do końca 2022 r. Wielka Brytania zakończyła import rosyjskiej ropy naftowej i gazu ziemnego. Wprowadzono też we współpracy ze Stanami Zjednoczonymi i UE zakaz eksportu towarów podwójnego przeznaczenia oraz wyposażenia elektronicznego, zwłaszcza półprzewodników. Zakaz dotyczy też sprzedaży towarów luksusowych, importu złota i lotów rosyjskich samolotów. Brytyjczycy wprowadzili też 35% podatek od takich rosyjskich towarów, jak np. wódka.

Przeczytaj również: Marek Budzisz – Pięć tez o polskiej strategii zakończenia wojny na Ukrainie

Londyn prowadził też aktywną politykę zmierzającą do pozyskania nowych sojuszników poprzez inicjatywy takie, jak proponowana współpraca pomiędzy Wielką Brytanią, Polską i Ukrainą. Miała ona obejmować bezpieczeństwo cyfrowe, energetyczne i zwalczanie dezinformacji. Po inwazji rosyjskiej głównym celem stało się dostarczanie pomocy wojskowej i humanitarnej w takim zakresie, by umożliwić Ukrainie skuteczną obronę. Wobec fali uchodźców, jaka miała miejsce po agresji z lutego 2022 r. Brytyjczycy zdecydowali się przyjąć ok. 100 tys. z nich i mimo początkowych problemów z obsługą wnioskodawców, część uchodźców udało się przyjąć w Wielkiej Brytanii. Postawa premiera Borisa Johnsona, jednoznacznie popierającego Ukrainę także miała swój wpływ na wizerunek Wielkiej Brytanii w Europie Środkowej i Wschodniej. Jest ona uznawana za sojusznika wypełniającego swoje zobowiązania, chociażby poprzez bycie państwem ramowym grupy batalionowej NATO w Estonii, czy wysyłanie jednostek saperów i pancernych do Polski. Także w obszarze współpracy przemysłowej kooperacja z Brytyjczykami jest owocna, czego efektem jest m.in. fakt wybrania brytyjskich pocisków CAMM-ER w polskim przeciwlotniczym systemie krótkiego zasięgu Narew. Innym przykładem takiej współpracy jest wybór brytyjskiego projektu firmy Babcock w polskim programie fregaty wielozadaniowej Miecznik. Wielka Brytania podjęła też starania o możliwość podjęcia współpracy z ukraińskimi przedsiębiorstwami z branży zbrojeniowej, której celem byłaby produkcja brytyjskiego sprzętu wojskowego. Z punktu widzenia Brytyjczyków działania te mają umożliwić zajęcie nowej pozycji w systemie międzynarodowym po opuszczeniu UE i jednocześnie wzmocnić brytyjską pozycję w ramach starań o ściślejszą integrację z państwami należącymi do Całościowego i Progresywnego Porozumienia Transpacyficznego (CPTPP).

W ostatnim czasie Brytyjczycy zadeklarowali gotowość do rozpoczęcia szkoleń ukraińskich pilotów, aby w przyszłości mogli oni latać na zachodnich samolotach

Wobec braków w rozpoznaniu i przygotowaniu ataku, działania Rosji zostały w znacznej mierze udaremnione przez Ukraińców.

Zatrzymanie

rosyjskiej ofensywy i odparcie przez ZSU uderzenia na Kijów dało Zeleniowskiemu możliwość podjęcia działań w celu zwiększenia ukraińskich zdolności do obrony. Istotną rolę w budowaniu ukraińskiej defensywy odegrało dostarczenie przez zachodnich sojuszników danych wywiadowczych i rozpoznania, które to informacje umożliwiły siłom ukraińskim wykonanie skutecznych uderzeń na rosyjskie wojska i ich logistykę. Koalicja chętnych pod wodzą Stanów Zjednoczonych stopniowo zwiększała skalę pomocy militarnej udzielanej Ukrainie, poszerzając pakiety pomocy o coraz nowe kategorie sprzętu. Obecnie obejmują one różnego typu uzbrojenie piechoty, artylerię w postaci dział i wyrzutni raketowych, systemy przeciwlotnicze, a obecnie także czołgi produkcji zachodniej – wraz z niezbędnym zaopatrzeniem. Warto dodać tu, że ukraiński legion międzynarodowy gromadzi wielu brytyjskich ochotników, są oni też aktywni w ramach wsparcia sanitarnego dla walczących oddziałów.

Silne zaangażowanie Wielkiej Brytanii w pomoc Ukrainie było spowodowane z jednej strony tradycyjnie sceptyczną postawą wobec Rosji i prowadzoną cały czas rywalizacją wywiadów oraz – w trakcie kadencji poprzedniego premiera – sposobem Borisa Johnsona na odwrócenie uwagi od jego problemów związanych z coraz słabszą

pozycją na brytyjskiej scenie politycznej. Nawet po odejściu ze stanowiska Johnson odwiedzał Kijów i aktywnie wspiera starania Ukrainy o nowe dostawy uzbrojenia. W ostatnim czasie Brytyjczycy zadeklarowali gotowość do rozpoczęcia szkoleń ukraińskich pilotów, aby w przyszłości mogli oni latać na zachodnich samolotach. Nie ma obecnie mowy o przekazaniu myśliwców na Ukrainę. Natomiast rozpoczęcie szkolenia oznacza, że w przyszłości taki sprzęt może trafić na wyposażenie lotnictwa ukraińskiego. Jeśli ta perspektywa się ziści, będzie oznaczało to silniejsze związanie Ukrainy z zachodnim systemem bezpieczeństwa, dając jej podstawy do wzmocnienia potencjału obronnego na czas po zakończeniu wojny.

Mimo zamieszania na brytyjskiej scenie politycznej wywołanego odejściem Johnsona oraz krótką obecnością na stanowisku premiera Liz Truss, obecny szef brytyjskiego rządu Rishi Sunak utrzymał linię wyznaczoną przez swoich poprzedników, której ważnym elementem jest zdecydowane wsparcie dla Ukrainy. Także Keir Starmer, lider Partii Pracy, ogłosił, że będzie kontynuował tę politykę. Jest to ważne ponieważ zgodnie z sondażami Laburzyści mają obecnie zdecydowaną przewagę nad Torysami, co daje im szansę na stworzenie rządu po następnych wyborach.

Wojna na Ukrainie przyniosła zmiany w dotychczasowym porządku politycznym w Europie. Niemcy i Francja odgrywające dotąd wiodącą rolę zostały osłabione, ponieważ ich interesy nakazywały utrzymanie dobrych relacji z Rosją – niechętnie biorą oni udział w programach pomocowych. Zdecydowana postawa Stanów Zjednoczonych wobec rosyjskiej inwazji wzmocniła ich pozycję w Europie, przywracając dominującą rolę polityczną na kontynencie. Podobnie Wielka Brytania aktywnie uczestnicząc w pomocy Ukrainie zyskała nową pozycję. Wojna

Wzrost znaczenia sił zbrojnych i zdolności w obszarze wywiadu i rozpoznania uwidoczniły atuty, jakie Wielka Brytania posiada w tych obszarach

sprzyja też przyspieszonemu rozwiązaniu kwestii spornych między Londynem a Brukselą, czego wyrazem jest zapowiadane porozumienie dotyczące zasad

handlu z Irlandią Północną. Wzrost znaczenia sił zbrojnych i zdolności w obszarze wywiadu i rozpoznania uwidoczniły atuty, jakie Wielka Brytania posiada w tych obszarach. W związku z tym jej rola jako państwa wzmacniającego bezpieczeństwo Europy znacznie wzrosła. Zyskała też szersze pole manewru, wspierając realnymi działaniami państwa położone na wschodniej flance NATO. Odegrała też znaczącą rolę w procesie przygotowania Szwecji i Finlandii do wejścia do struktur Sojuszu Północnoatlantyckiego. Londyn udzielił tym państwom gwarancji bezpieczeństwa obejmujących także zobowiązanie do użycia sił jądrowych.

Przeczytaj również: Rola armii brytyjskiej w NATO

Kwestią, która mogłaby potencjalnie zaburzyć dotychczasowe działania Wielkiej Brytanii, jest problem finansowania jej sił zbrojnych i przemysłu obronnego. Przez wiele lat były one niedofinansowane, co spowodowało ograniczenie ich liczebności oraz braki sprzętowe. Powodem do niepokoju są też opinie wyrażane przez amerykańskich i francuskich wojskowych, co do możliwości utrzymania zdolności armii brytyjskiej do wypełniania postawionych zadań postawionych przed nią w przyszłości. Jeżeli jednak uda się uzyskać odpowiednie środki

budżetowe, to armia brytyjska – posiadająca jedne z najlepiej wyszkolonych kadr w Europie – będzie w stanie w dalszym stopniu odgrywać ważną rolę w NATO i wspierać realizację interesów Wielkiej Brytanii na świecie. Będzie to przekładało się na zdolność do dalszego wspierania Ukrainy w trakcie wojny z Rosją oraz udziału w tworzeniu powojennego ładu, zdolnego zapewnić temu państwu bezpieczny byt. Ustanowienie takiej formuły bezpieczeństwa jest też istotne z punktu widzenia Polski, dla której Wielka Brytania, państwo zdolne do aktywnej obecności w Europie i mające zbliżone interesy, może być cennym partnerem wobec nadchodzących wyzwań związanych nie tylko z zagrożeniami ze strony Rosji, lecz także ze skomplikowanymi relacjami w ramach UE i niełatwym wyzwaniem, jakim będzie zbudowanie na nowo relacji z Niemcami.

dr Krzysztof Winkler

Foto: Domena publiczna